

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
NILO JÄÄSKINEN
föredraget den 25 april 2013¹

Mål C-9/12

**Corman-Collins SA
mot
La Maison du Whisky SA**

(begäran om förhandsavgörande från Tribunal de Commerce de Verviers (Belgien))

”Domstols behörighet på privaträttens område — Förordning (EG) nr 44/2001 — Artikel 2 — Artikel 5.1 a och 5.1 b — Särskild behörighet i mål där talan avser avtal — Begreppen ’försäljning av varor’ och ’utförande av tjänster’ — Återförsäljaravtal för varor — Förpliktelse som talan avser”

I – Inledning

1. Begäran om förhandsavgörande i förevarande mål, som framstälts av Tribunal de Commerce de Verviers (Belgien), avser tolkningen av den särskilda behörighetsregeln som föreskrivs i fråga om avtal i artikel 5.1 a och 5.1 b i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område,² vanligtvis kallad Bryssel I-förordningen.
2. Begäran har gjorts inom ramen för en talan som bolaget Corman-Collins SA (nedan kallat Corman-Collins), med hemvist i Belgien, väckt mot bolaget La Maison du Whisky SA (nedan kallat La Maison du Whisky), med hemvist i Frankrike, med anledning av sistnämnda bolags uppsägning av ett återförsäljaravtal för varor som parterna enligt sökanden i det nationella målet är bundna av.
3. Det franska bolaget bestred att belgisk domstol har behörighet att pröva målet och att något sådant avtal förelåg mellan parterna. Det franska bolagets invändning om bristande behörighet grundade sig på artikel 2 i förordning nr 44/2001, i vilken det föreskrivs att talan mot en svarande som har hemvist i en medlemsstat i princip ska väckas vid domstol i den medlemsstaten.³ Den hänskjutande domstolen önskar i detta avseende för det första få klarhet i huruvida en belgisk internationellt privaträttslig regel, enligt vilken belgisk domstol är behörig när käranden är en återförsäljare med hemvist i Belgien och denne åberopar uppsägningen av ett ensamåterförsäljaravtal som gäller för det landet, eventuellt är oförenlig med unionsrätten.

1 — Originalspråk: franska.

2 — EGT L 12, 2001, s. 1.

3 — I enlighet med artikel 1.3 i förordning nr 44/2001 avses i detta förslag till avgörande med termen medlemsstat samtliga medlemsstater i Europeiska unionen med undantag av Konungariket Danmark.

4. Domstolen har för det andra ombetts att klargöra huruvida ett återförsäljaravtal, enligt vilket den ena avtalsparten köper produkter av den andra avtalsparten i en medlemsstat i syfte att sälja dessa vidare i en annan medlemsstat ska anses som "försäljning av varor" eller "utförande av tjänster" i den mening som avses i artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001. Denna fråga, som är av grundläggande intresse i detta mål, har gett upphov till motstridiga ställningstaganden såväl i doktrinen som i rättspraxis i olika medlemsstater.⁴ Om ingen av dessa kvalificeringar kan godtas, skulle denna typ av avtal kunna omfattas av behörighetsregeln i artikel 5.1 a i förordningen i enlighet med den ordning som föreskrivs i artikel 5.1 c.

5. Vad slutligen gäller den sista tolkningsfrågan, vars fullständiga innehåll kan förstås enbart mot bakgrund av skälen i hänskjutandebeslutet, har domstolen, för det fall att det är artikel 5.1 a och inte 5.1 b i förordning nr 44/2001 som ska tillämpas i ett mål som det nationella målet, att pröva huruvida "den förpliktelse som talan avser" i den mening som avses i denna bestämmelse är en förpliktelse som åvilar säljaren/upplåtaren av återförsäljningsrätten eller köparen/återförsäljaren?

II – Tillämpliga bestämmelser

A – Unionsrätt

1. Förordning nr 44/2001

6. I artikel 2.1 i förordning nr 44/2001 som ingår i avsnitt 1 med rubriken "Allmänna bestämmelser" i kapitel II i nämnda förordning, formuleras principen att "[o]m inte annat föreskrivs i denna förordning, skall talan mot den som har hemvist i en medlemsstat väckas vid domstol i den medlemsstaten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap".

7. Enligt artikel 5.1 i förordning nr 44/2001, som ingår i avsnitt 2 i kapitel II däri med rubriken "Särskilda behörighetsregler", kan

"Talan mot den som har hemvist i en medlemsstat ... väckas i en annan medlemsstat

1. a) om talan avser avtal, vid domstolen i uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser;
- b) i denna bestämmelse, och såvida inte annat avtalats, avses med uppfyllelseorten för den förpliktelse som talan avser
 - vid försäljning av varor, den ort i en medlemsstat dit enligt avtalet varorna har eller skulle ha levererats,
 - vid utförande av tjänster, den ort i en medlemsstat där enligt avtalet tjänsterna har eller skulle ha utförts;
- c) om punkt b inte gäller, skall punkt a gälla."

⁴ — För en komparativrättslig analys se, bland annat, Berlioz, P., "La notion de fourniture de services au sens de l'article 5-1 b) du règlement 'Bruxelles I'", *J.D.I.*, 2008, nr 3, doctrine 6, s. 675, Hollander, P., *Le droit de la distribution*, Anthémis, Liège, 2009, s. 271 och följande sidor, samt Magnus, U. och Mankowski, P. (utgivare), *Brussels I Regulation*, Sellier European Law Publishers, München, 2012, s. 153 och följande sidor.

2. Rom I-förordningen

8. Enligt skäl 7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I),⁵ bör ”denna förordnings materiella tillämpningsområde och bestämmelser ... överensstämma med [förordning nr 44/2001]”.

9. I artikel 4.1 i denna förordning föreskrivs följande:

”I den utsträckning tillämplig lag för avtalet inte har valts i enlighet med artikel 3 och utan att det påverkar tillämpningen av artiklarna 5–8, ska den lag som gäller för avtalet fastställas på följande sätt:

- a) Avtal om köp av varor ska vara underkastade lagen i det land där säljaren har sin vanliga vistelseort.
- b) Tjänsteavtal ska vara underkastade lagen i det land där tjänsteleverantören har sin vanliga vistelseort.

...

- f) Distributionsavtal ska vara underkastade lagen i det land där distributören har sin vanliga vistelseort.

...”

B – Belgisk rätt

10. I lag av den 27 juli 1961 om ensidigt uppsägande av ensamåterförsäljaravtal som ingåtts på obestämd tid⁶ (nedan kallad den belgiska lagen av den 27 juli 1961), definieras ”återförsäljaravtal” i artikel 1.2 som ”varje avtal genom vilket en upplåtare ger en eller flera återförsäljare rätt att i eget namn och för egen räkning sälja varor som tillverkas eller distribueras av upplåtaren”.

11. I artikel 4 i nämnda lag föreskrivs följande:

”En skadelidande återförsäljare kan vid återkallande av en rätt till återförsäljning med verkan inom hela eller delar av Belgien, under alla omständigheter väcka tala mot den som har upplåtit rätten till återförsäljning i Belgien vid domstol där antingen återförsäljaren eller upplåtaren har sitt hemvist.

I det fall tvisten anhängiggörs vid en belgisk domstol, ska denna utslutande tillämpa belgisk lagstiftning.”

III – Målet vid den nationella domstolen, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

12. Bolaget Corman-Collins, med säte i Belgien, och bolaget La Maison du Whisky, med säte i Frankrike, har haft en handelsförbindelse under ett tiotal år, som innefattat att Corman-Collins köpt olika whiskysorter från La Maison du Whisky. Corman-Collins hämtade själv sina whiskyleveranser vid det franska bolagets lager för att sälja whiskyn vidare i Belgien.

5 – EUT L 177, s. 6.

6 – *Moniteur belge* av den 5 oktober 1961, s. 7518. Lag i dess lydelse enligt lag av den 13 april 1971 om ensidigt återkallande av upplåtelse av återförsäljningsrätt (*Moniteur belge* av den 21 april 1971, s. 4996).

13. Corman-Collins använde sig under hela denna period av beteckningen "Maison du Whisky Belgique" och en webbplats med namnet www.whisky.be, utan att detta gav upphov till några reaktioner från La Maison du Whisky. Corman-Collins kontaktuppgifter fanns vidare angivna i tidskriften *Whisky Magazine*, som utges av ett dotterbolag till La Maison du Whisky.

14. I december 2010 förbjöd La Maison du Whisky att Corman-Collins använde nämnda beteckning och stängde ner dess webbplats. I februari 2011 underrättades Corman-Collins om att La Maison du Whisky från och med den 1 april respektive den 1 september 2011 överlät ensamåterförsäljningsrätten för två av dess varumärken till ett annat belgiskt bolag och att Corman-Collins efter nämnda datum fick vända sig till detta bolag för sina whiskybeställningar.

15. Den 9 mars 2011 väckte Corman-Collins talan mot La Maison du Whisky vid Tribunal de Commerce de Verviers med yrkande enligt den belgiska lagen av den 27 juli 1961 om att bolaget i första hand skulle förpliktas att utge ersättning för uppsägning av avtalet samt ytterligare ersättning.

16. La Maison du Whisky bestred att Tribunal de Commerce de Verviers hade geografisk behörighet, eftersom talan i enlighet med artikel 2 i förordning nr 44/2001 ska väckas vid fransk domstol. Corman-Collins besvarade denna invändning med åberopande av artikel 4 i nämnda belgiska lag.

17. Parterna tvistar dessutom om hur deras affärsförhållande ska kvalificeras, eftersom de aldrig skriftligen slutit något ramavtal för att bestämma villkoren för detta förhållande. Corman-Collins har hävdats att det rör sig om ett ensamåterförsäljaravtal i den mening som avses i nämnda belgiska lag, medan La Maison du Whisky har gjort gällande att det rör sig om vanliga köpeavtal, som ingåtts veckovis på grundval av beställningar som skett i enlighet med Corman-Collins önskemål.

18. Tribunal de Commerce de Verviers har uttryckligen i hänskjutandebeslutet angett att mellan Corman-Collins och La Maison du Whisky "gällde ett muntligt avtal" och att "enligt ... den belgiska lagen av den 27 juli 1961, kan rättsförhållandet mellan parterna betecknas som ett återförsäljaravtal, i den mån käranden hade rätt att i Belgien återförsälja de produkter som käranden köpt av svaranden".

19. Den hänskjutande domstolen är dock osäker på huruvida den mot bakgrund av unionsrättens företräde och bestämmelserna i förordning nr 44/2001 – som enligt denna domstol är tillämplig i såväl geografiskt som materiellt hänseende – kan grunda sin behörighet på bestämmelserna i artikel 4 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961. Tribunal de Commerce de Verviers har angett att fransk domstol är behörig enligt artikel 2 i förordning nr 44/2001, men att även artikel 5.1 i denna förordning skulle kunna tillämpas. Den hänskjutande domstolen önskar i detta avseende, mot bakgrund av EU-domstolens praxis,⁷ få klarhet i huruvida ett återförsäljaravtal ska anses utgöra ett avtal om försäljning av varor och/eller ett avtal om utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b i förordningen. Den hänskjutande domstolen har därtill angett att det, endast om ingen av dessa definitioner är tillämpliga på ett sådant avtal, ska avgöras vilken omtvistad förpliktelse som ska ligga till grund för talan i det nationella målet. Denna problematik syftar underförstått på bestämmelserna i artikel 5.1 a i förordningen.

20. Mot denna bakgrund beslutade Tribunal de Commerce de Verviers, genom beslut som inkom den 6 januari 2012, att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Ska artikel 2 i förordning nr 44/2001, eventuellt jämförd med artikel 5.1 a eller 5.1 b, tolkas så, att den utgör hinder för en sådan behörighetsregel som den i artikel 4 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961, enligt vilken belgiska domstolar är behöriga när återförsäljaren har hemvist i Belgien och när försäljningsrätten gäller helt eller delvis i den staten, oberoende av var upplåtaren av försäljningsrätten har sitt hemvist, när den sistnämnda utgör svarande?

7 — Den hänskjutande domstolen syftar på domen av den 23 april 2009 i mål C-533/07, Falco Privatstiftung och Rabitsch (REG 2009, s. I-3327), och av den 11 mars 2010 i mål C-19/09, Wood Floor Solutions Andreas Domberger (REU 2010, s. I-2121).

- 2) Ska artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 tolkas så, att den är tillämplig på ett återförsäljaravtal för varor, enligt vilket den ena avtalsparten köper produkter av den andra avtalsparten i syfte att återförsälja dessa i en annan medlemsstat?
- 3) Om svaret på denna fråga är nekande, ska då artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001 tolkas så, att den avser ett sådant återförsäljaravtal som det mellan parterna i förevarande mål?
- 4) Om svaret på de två föregående frågorna är nekande, åvilar då den omtvistade förpliktelsen vid uppsägning av ett återförsäljaravtal säljaren/upplåtaren av försäljningsrätten, eller köparen/återförsäljaren?"

21. Skriftliga yttranden har inkommit från Corman-Collins, La Maison du Whisky, Konungariket Belgien och Schweiziska edsförbundet samt Europeiska kommissionen.

22. Vid förhandlingen den 31 januari 2013 var Corman-Collins, La Maison du Whisky, den belgiska regeringen och kommissionen representerade.

IV – Bedömning

A – Huruvida förordning nr 44/2001 har företräde framför behörighetsregeln i artikel 4 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961 (den första frågan)

23. Den hänskjutande domstolen önskar med sin första fråga få klarhet i huruvida en nationell behörighetsregel som den i artikel 4 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961, oaktat bestämmelserna i förordning nr 44/2001, kan tillämpas mot en svarande som har hemvist i en annan medlemsstat.

24. Det ska fastställas huruvida belgisk domstol med tillämpning av den aktuella nationella bestämmelsen kan ha behörighet när en återförsäljare med hemvist i Belgien väcker talan mot upplåtaren av försäljningsrätten med anledning av att deras återförsäljaravtal sagts upp, när avtalet gäller helt eller delvis i den staten, oberoende av var svaranden har sitt hemvist eller säte.

25. Corman-Collins har i förevarande mål gjort gällande att bolaget kan föra talan mot La Maison du Whisky vid belgisk domstol på grundval av denna bestämmelse, trots att sistnämnda bolag har sitt säte i Frankrike.

26. Alla parter utom Corman-Collins som har ingett yttranden till domstolen är eniga om att en sådan behörighetsregel som i domstolslandets lag inte kan tillämpas under omständigheter som i det aktuella målet, eftersom de omfattas av det geografiska tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.

27. Jag delar denna uppfattning. Förordning nr 44/2001 syftar nämligen, bland annat,⁸ till att fastställa enhetliga regler om domstols behörighet i alla tvister med anknytning till ett annat land vars föremål omfattas av förordningens materiella tillämpningsområde.⁹ Det framgår tydligt av skäl 8 i förordningen att när svaranden har hemvist i en medlemsstat som är bunden av förordningen, bör i princip de gemensamma behörighetsreglerna i förordningen tillämpas och ha företräde framför behörighetsregler som gäller i sådana medlemsstater.

8 — I skäl 2 i förordning nr 44/2001 preciseras att denna innehåller bestämmelser som gör reglerna om behörighetskonflikter på privaträttens område mer enhetliga och förenklar formaliteterna, så att domar från de medlemsstater som är bundna av denna förordning kan erkännas och verkställas enkelt och snabbt.

9 — Det materiella tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001 anges i artikel 1.

28. Enligt dessa enhetliga regler måste en kändelse, om svaranden har hemvist i en annan medlemsstat såsom i det nationella målet, i princip väcka talan vid domstol i den staten i enlighet med den allmänna behörighetsregeln i artikel 2 i förordning nr 44/2001.

29. Det framgår av artikel 3.1 i förordning nr 44/2001 att de enda tillåtna undantagen från denna regel är de som föreskrivs i bestämmelserna i avsnitten 2–7 i kapitel II i förordningen avseende särskilda behörighetsregler. Vad i synnerhet gäller ett sådant avtalsförhållande som i det nationella målet, ska den särskilda behörighetsregeln i artikel 5.1 i förordningen, som ett alternativ till behörighetsregeln i artikel 5.2,¹⁰ tillämpas och inte behörighetsreglerna i medlemsstaternas lagstiftning.

30. Artikel 3.2 i förordningen stärker uppfattningen att unionslagstiftarens avsikt varit att utesluta att nationella behörighetsregler tillämpas i sådana situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 44/2001.¹¹ Där anges nämligen uttryckligen att sådana regler inte kan åberopas mot en svarande som har hemvist i en medlemsstat.

31. Jag anser följaktligen att denna fråga ska besvaras så, att bestämmelserna i förordning nr 44/2001 har företrädde framför sådana nationella behörighetsregler som föreskrivs i artikel 4 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961 när svaranden har hemvist i en annan medlemsstat än den i vilken talan har väckts.

B – Kvalificeringen av ett återförsäljaravtal inom ramen för artikel 5.1 i förordning nr 44/2001 (den andra och den tredje frågan)

1. Inledande synpunkter

32. Jag anser att den andra och den tredje frågan är oklart formulerade. Den hänskjutande domstolen förefaller ha blandat ihop de olika behörighetsgrunderna i artikel 5.1 i förordning nr 44/2001 och inte fullt ut beaktat hur de förhåller sig till varandra.¹²

33. Den hänskjutande domstolen vill med dessa frågor i huvudsak få klarhet i huruvida det är artikel 5.1 a eller 5.1 b i förordning nr 44/2001 som ska tillämpas vid fastställandet av vilken domstol som är behörig att pröva en talan avseende ett återförsäljaravtal.

34. För att kunna ge ett användbart svar på dessa frågor anser jag, med hänsyn till sambandet mellan dessa, att de ska prövas tillsammans. I synnerhet bör ordningen på frågorna, med hänsyn till den rangordning som fastställs i artikel 5.1 c, kastas om och den tredje frågan avseende artikel 5.1 b prövas först och därefter den andra frågan avseende artikel 5.1 a.¹³

35. Det ska inledningsvis erinras om att domstolens rättspraxis avseende konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område¹⁴ (nedan kallad Brysselkonventionen) är relevant vid tolkningen av förordning nr 44/2001 när bestämmelserna i dessa rättsakter kan anses vara likvärdiga. Förordning nr 44/2001 ersätter nämligen Brysselkonventionen i förhållandena mellan medlemsstaterna.¹⁵

10 — Enligt artikel 5 kan en kändelse, på de villkor som anges där, välja att väcka talan i en annan medlemsstat än den där svaranden har hemvist.

11 — Annat gäller naturligtvis när en tvist rör rent inhemska förhållanden.

12 — Samma sak gäller avseende den fjärde frågan, av skäl som jag kommer att redogöra för nedan.

13 — Punkt a är nämligen att betrakta som subsidiär i förhållande till punkt b, såsom framgår av punkt c i denna bestämmelse, där det anges att "om punkt b inte gäller, skall punkt a gälla" (min kursivering).

14 — EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30. Konvention i dess lydelse enligt de efterföljande konventionerna om nya medlemsstaters tillträde till denna konvention.

15 — Se, bland annat, dom av den 25 oktober 2012 i mål C-133/11, Folien Fischer och Fofitec punkt 31, av den 7 februari 2013 i mål C-543/10, Refcomp, punkt 18, och av den 14 mars 2013 i mål C-419/11, Česká spořitelna, punkt 27.

36. Domstolen har redan konstaterat att ordalydelsen i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är densamma som i artikel 5.1 första meningen i Brysselkonventionen, samt att gemenskapslagstiftaren uttryckligen avsett att säkerställa kontinuiteten i tolkningen mellan dessa instrument¹⁶ vilket även är förenligt med rättssäkerhetsprincipen. Av detta följer att dessa bestämmelser ska ges samma räckvidd.¹⁷

37. Vad däremot beträffar artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001 kan mindre direkta slutsatser dras av de domar där Brysselkonventionen har tolkats, eftersom behörighetsreglerna i denna bestämmelse är nya. Domstolen har betonat särarten av denna bestämmelse mot bakgrund såväl av förarbetena till förordningen som av strukturen i artikel 5.1 i denna förordning,¹⁸ och dragit slutsatsen att "[g]emenskapslagstiftaren måste ... anses ha avsett att, i förordning nr 44/2001, för alla *andra avtal än dem som avser försäljning av varor och utförande av tjänster* bevara de principer som domstolen slagit fast vid sin tolkning av Brysselkonventionen".¹⁹

38. Enligt min mening var lagstiftarens avsikt att punkt b i denna bestämmelse ska ges en vid tolkning i förhållande till punkt a på grund av förordningens syfte att förenkla bestämmelserna i förhållande till bestämmelserna i Brysselkonventionen. Det framgår av förarbetena till förordningen,²⁰ samt av professor Pocars rapport till den så kallade Lugano II-konventionen,²¹ av vilkas bestämmelser en liknande anpassning har gjorts, att de särskilda bestämmelserna i punkt b har antagits för att undvika svårigheterna med att tillämpa regeln i punkt a som följer av den rättspraxis som bygger på domarna i målen *Industrie Tessili italiana Como* och *De Bloos*.²² I domen i det ovannämnda målet *Falco Privatstiftung och Rabitsch* tycks domstolen emellertid ha gjort en relativt restriktiv tolkning av punkt b.²³

39. En annan regel för tolkningen av förordning nr 44/2001 bör uppmärksammas, nämligen att det är nödvändigt att de begrepp som används i förordningen, särskilt de som avser behörighetsreglerna, ges en fristående tolkning, huvudsakligen med beaktande av förordningens systematik och mål, för att säkerställa att den tillämpas enhetligt i samtliga medlemsstater.²⁴ Detta innebär för det första att hänvisning inte ska ske till medlemsstaternas rättsordningar och särskilt inte den som tillämpas av den domstol vid vilken talan väckts.²⁵ Det innebär vidare att det inte ska göras någon omotiverad liknelse mellan begreppen i förordningen och de som används i andra bestämmelser i unionsrätten.²⁶

16 — Se skäl 19 i förordning nr 44/2001.

17 — Domen i målet *Falco Privatstiftung och Rabitsch* (ovan fotnot 7), punkterna 48–57 och där angiven rättspraxis, samt i målet *Česká spořitelna* (ovan fotnot 15), punkterna 43 och 44.

18 — Se domen i målet *Falco Privatstiftung och Rabitsch* (ovan fotnot 7), punkt 54, som därvid hänvisar till punkterna 94 och 95 i generaladvokaten Trstenjaks förslag till avgörande i detta mål.

19 — *Ibidem*, punkt 55. Min kursivering.

20 — Se särskilt kommissionens förslag till rådets förordning (EG) om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, KOM(1999) 348 slutlig, s. 14.

21 — Förklarande rapport av professor Fausto Pocar till konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, undertecknad i Lugano den 30 oktober 2007 (EUT C 319, 2009, s. 1), punkterna 49–51. Denna konvention har ingåtts mellan Europeiska gemenskapen, Konungariket Danmark, Republiken Island, Konungariket Norge och Schweiziska edsförbundet.

22 — Domar av den 6 oktober 1976 i mål 12/76, *Industrie Tessili Italiana Como* (REG 1976, s. 1473; svensk specialutgåva, volym 3, s. 177), och i mål 14/76, *De Bloos* (REG 1976, s. 1479; svensk specialutgåva, volym 3, s. 187) och av den 6 oktober 1976.

23 — I punkt 43 angav domstolen att "[o]m tillämpningsområdet för artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001 utvidgades skulle gemenskapslagstiftarens avsikt i det avseendet kringgås och den ändamålsenliga verkan av artikel 5.1 c och a i förordningen påverkas".

24 — Se, bland annat, domen i målet *Česká spořitelna* (ovan fotnot 15), punkt 25 och där angiven rättspraxis.

25 — *Ibidem*, punkt 45 och där angiven rättspraxis.

26 — Det har i synnerhet slagits fast att begreppet tillhandahållande av tjänster i den mening som avses i artikel 56 FEUF inte ska likställas med begreppet utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001. Se, avseende förkastandet av en sådan analogi, domen i målet *Falco Privatstiftung och Rabitsch* (ovan fotnot 7), punkterna 15 och 33 samt följande punkter. Se även punkt 59 och följande punkter i generaladvokaten Trstenjaks förslag till avgörande i det målet.

40. Dessa riktlinjer är särskilt viktiga i förevarande mål, eftersom begreppet återförsäljaravtal som används av den hänskjutande domstolen i tolkningsfrågorna,²⁷ inte finns definierat i unionsrätten²⁸ och kan ha olika betydelser i medlemsstaternas rättsordningar, om det antas att denna avtalsform förekommer i alla medlemsstater.²⁹ Det ska vidare noteras att varken domstolen eller generaladvokaten i det ovannämnda målet *De Bloos*, som också avsåg fastställandet av vilken domstol som var behörig att pröva en talan om skadestånd för uppsägning med omedelbar verkan av ett återförsäljaravtal mellan en belgisk och en fransk avtalspart, definierade detta begrepp, vare sig med hänsyn till tillämpliga nationella bestämmelser eller i generell och abstrakt bemärkelse.

41. Med hänsyn till mångfalden av återförsäljaravtal, är det lättare att ge begreppet en negativ än positiv definition.³⁰ Det är dock möjligt att urskilja vissa komponenter som typiskt sett är förknippade med denna typ av avtal.³¹ En upplåtelse av försäljningsrätt har för det första till syfte att de aktuella varorna ska återförsäljas inom avtalat område. Återförsäljaren utses vidare av upplåtaren av försäljningsrätten. Återförsäljaren har i vart fall rätt att sälja vidare upplåtarens varor och kanske rent av en exklusiv rätt. Återförsäljaravtal kännetecknas dessutom av en varaktig affärsförbindelse. Upplåtaren av försäljningsrätten kan även vara ensamleverantör och/eller enda inköpskällan. Återförsäljaren kan åläggas en köp- eller återförsäljningsskyldighet. Slutligen kan parterna välja att gemensamt utveckla tekniskt reklammaterial.³²

42. Även om den hänskjutande domstolens definition av ett återförsäljaravtal enligt belgisk rätt har ifrågasatts av *La Maison du Whisky* och kan diskuteras mot bakgrund av de omständigheter som framgår av handlingarna i målet, kan EU-domstolen enligt fast rättspraxis inte själv bedöma eller ta ställning till de faktiska omständigheterna i det nationella målet eller de nationella bestämmelserna som är hänförliga därtill.³³

43. Det är mot denna bakgrund som den hänskjutande domstolens andra och tredje fråga ska besvaras.

44. Vid tolkningen av artikel 5.1 i förordning nr 44/2001 krävs enligt min mening för att besvara dessa frågor, med beaktande av den ordning som uppställs i denna bestämmelse, att det undersöks huruvida ett gränsöverskridande återförsäljaravtal ingår antingen i kategorin försäljning av varor i den mening som avses i artikel 5.1 b första strecksatsen, eller i kategorin utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b andra strecksatsen, och om så inte är fallet huruvida det utgör en annan form av avtal som regleras enligt artikel 5.1 a. Jag vill redan från början göra klart att avtalet enligt min mening faller inom den andra av dessa tre möjligheter. Skälen för detta anges nedan.

27 — Det ska erinras om att den hänskjutande domstolen anser att avtalsförhållandet som Corman-Collins grundat sin talan på utgör ett återförsäljaravtal. Den har i den andra frågan preciserat att talan avser ett återförsäljaravtal "enligt vilken den ena avtalsparten köper produkter av den andra avtalsparten i syfte att återförsälja dessa i en annan medlemsstat".

28 — I motsats till den definition som existerar bland annat för ett annat slags distributionsavtal, nämligen handelsagenturavtal (rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter, EGT L 382, s. 17; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 150).

29 — Även om det i vissa nationella rättsordningar, såsom i den belgiska (artikel 1.2 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961), har gjorts en rättslig definition av begreppet återförsäljaravtal och sådana avtal har en särskild ställning, följer denna avtalsform i andra medlemsstater huvudsakligen av praxis, vilket försvårar uppkomsten av ett enhetligt begrepp.

30 — Dessa avtal skiljer sig för det första klart från handelsagenturavtal i den mån en återförsäljare inte har någon befogenhet att företräda upplåtaren av försäljningsrätten. De skiljer sig vidare från franchiseavtal i det att återförsäljningsrätten inte grundar sig på att upplåtaren av denna ställer sin tekniska eller administrativa know-how till återförsäljarens förfogande.

31 — Det ska preciseras att en del av dessa komponenter i vissa medlemsstaters rättsordningar samt av vissa författare anses nödvändiga för att ett avtal ska kunna kvalificeras som ett återförsäljaravtal, medan andra komponenter endast omfattas av partsviljan. Dessa uppfattningar är enligt min mening alltför skiftande för att det ska gå att urskilja några verkliga konstanter.

32 — Återförsäljningsrätten och dess eventuellt exklusiva karaktär kräver att upplåtaren gjort ett selektivt urval som grundas antingen på immateriella rättigheter eller på en selektiv marknadsföringspolitik.

33 — Inom ramen för förfarandet med begäran om förhandsavgörande är det den nationella domstolen som ska bedöma omständigheterna i målet. Domstolen får emellertid, i en anda av samarbete, lämna denna samtliga uppgifter som den anser vara nödvändiga. Se, bland annat, dom av den 3 februari 1977 i mål 52/76, *Benedetti* (REG 1977, s. 163), punkt 10, och av den 5 mars 2009 i mål C-545/07, *Apis-Hristovich* (REG 2009, s. I-1627), punkt 32.

2. Avtalet kan inte anses utgöra ett avtal om försäljning av varor i den mening som avses i artikel 5.1 b första strecksatsen i förordning nr 44/2001

45. La Maison du Whisky anser att artikel 5.1 b första strecksatsen i förordning nr 44/2001 är tillämplig på det aktuella avtalsförhållandet. Bolaget har erinrat om att skillnaden mellan ett avtal om försäljning av varor och ett avtal om utförande av tjänster bestäms med beaktande av den karakteristiska förpliktelsen för dessa avtal.³⁴ La Maison du Whisky har hävdad att återförsäljaravtalet karaktäriseras av en skyldighet för upplåtaren av försäljningsrätten att leverera de aktuella varorna till återförsäljaren. Denna skyldighet följer av återförsäljarens rätt att sälja dessa varor inom ett bestämt område. La Maison du Whisky har därav dragit slutsatsen att ett återförsäljaravtal endast kan avse försäljningen av varor, vilket enligt bolaget medför att det definitivt inte kan kvalificeras som ett avtal om utförande av tjänster. Detta synsätt ligger i linje med den ståndpunkt som Corte suprema di cassazione (Italien) intagit,³⁵ genom att i huvudsak grunda sig på Förenta nationernas konvention undertecknad i Wien den 11 april 1980,³⁶ i motsats till andra nationella domstolars inställning.³⁷

46. Domstolen har för tillämpningen av artikel 5.1 b i förordning 44/2001 på ett avtal fastställt ett kriterium som grundas på att identifiera den förpliktelse som avtalet avser.³⁸ Mot denna bakgrund måste försäljningstransaktionen utgöra själva kärnan i återförsäljaravtalet för att detta ska omfattas av bestämmelserna i artikel 5.1 b första strecksatsen.

47. Detta är enligt min mening inte fallet här, med hänsyn för det första till övervägandena som det redogjorts för ovan avseende de typiska komponenterna i ett återförsäljaravtal. För det andra skulle det innebära att man bortsåg från det utmärkande draget i detta slags affärsförbindelse att det vanligen finns ett ramavtal för återförsäljningen, vilket skiljer sig från successiva köpeavtal.³⁹

48. Det ska understrykas att bevis för att ett sådant ramavtal har ingåtts inte kan grundas enbart på ett varaktigt förhållande, vilket avspeglas i successiva köp, utan någon skriftlig eller muntlig överenskommelse. Vidare är det möjligt att ett ramavtal som ingåtts mellan en tillverkare och en grossist, eller mellan en grossist och detaljist, inte ska betecknas som ett återförsäljaravtal.⁴⁰

49. Jag anser följaktligen att om det fastställs att parterna verkligen har ingått ett återförsäljaravtal, kan den domstol vid vilken talan väckts avseende ett sådant avtalsförhållande inte förklara sig behörig på grundval av anknytningskriteriet beträffande leveransorten för varorna som säljs med tillämpning av artikel 5.1 b första strecksatsen i förordning nr 44/2001.

34 — Dom av den 25 februari 2010 i mål C-381/08, Car Trim (REU 2010, s. I-1255), punkt 31 och följande punkter.

35 — Bland annat Corte suprema di cassazione dom av den 14 december 1999, nr 895. Kommentar av Ferrari, F., *Giustizia civile*, 2000, I, s. 2333 och följande sidor.

36 — Förenta nationernas konvention angående avtal om internationella köp av varor.

37 — Franska, ungerska, nederländska, schweiziska och amerikanska domstolar som har haft att pröva denna fråga har generellt undantagit distributionsavtal, och särskilt återförsäljaravtal, från tillämpningsområdet för CISG (se Ferrari, F., a.a., s. 2338, och Witz, D., *Recueil Dalloz*, 2008, s. 2620 och följande sidor).

38 — Domen i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7), punkt 54.

39 — Se, för ett liknande resonemang, s. 1517 i generaladvokaten Reischls förslag till avgörande i målet De Bloos (ovan fotnot 22). En sådan åtskillnad, som i stor utsträckning godtas i medlemsstaternas rättsordningar, följer av skillnaderna i hur avtal ingås (beställningar enligt ett ramavtal görs generellt med hjälp av kuponger, per post eller e-post, snarare än genom tillägg till det ursprungliga avtalet), deras syfte (ett enskilt köpeavtal syftar inte till distribution av varor inom ett område för att erövra denna marknad), samt vilken rättsordning som ska tillämpas (bland annat vad gäller de begränsade rättsverkningarna av en prorogationsklausul som ingår i ett av dessa avtal).

40 — Om exempelvis ett bolag genom ett ramavtal förbinder sig att köpa flera tusen datorer utan märkning varje år, men på grundval av månatliga köpeavtal som, i den mån de ingås för varje leverans, är av individuell art, utgör avtalet inte ett återförsäljaravtal utan endast en varaktig handelsförbindelse.

3. Avtalet är att anse som ett avtal om utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001

50. Kommissionen har gjort gällande att artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001 är tillämplig på det aktuella avtalsförhållandet. Jag delar denna uppfattning under förutsättning att det verkligen rör sig om ett återförsäljaravtal och inte bara ett varaktigt köpförhållande. Jag återkommer till denna väsentliga skillnad senare.

51. I domen i det ovannämnda målet Falco Privatstiftung och Rabitsch, betonade domstolen att det var nödvändigt att ge en autonom definition av begreppet utförande av tjänster i den mening som avses i denna bestämmelse. Domstolen fann vidare att ”begreppet tjänst [innebär] att den som utför tjänsten [för det första] utför en bestämd verksamhet [och detta, för det andra] mot ersättning”.⁴¹

52. Såvitt jag vet är detta det första tillfället som domstolen har att tillämpa kriterierna som den fastställde i den domen och, i förekommande fall, att precisera deras räckvidd.⁴²

53. För att säkerställa en konsekvent rättspraxis anser jag att kriterierna för definitionen som domstolen fastställde i den domen måste iakttas, utan att begreppet för den delen ska ges en alltför restriktiv tolkning,⁴³ med hänsyn bland annat till syftena som låg bakom antagandet av denna bestämmelse. Författarna till förordning nr 44/2001 hade nämligen som målsättning att förenkla behörighetsreglerna avseende avtalsfrågor.⁴⁴ Det är därför av vikt att de särskilda bestämmelserna i artikel 5.1 b inte förlorar sin ändamålsenliga verkan, som syftar till att undvika tillämpningen av den invecklade mekanism som den allmänna bestämmelsen i artikel 5.1 a i nämnda förordning innebär.

54. Vad gäller det första kriteriet som uppställts av domstolen i de ordalag som det redogjorts för ovan, krävs faktiskt handlande och inte ett avstående från att handla.⁴⁵ Ett återförsäljaravtal uppfyller enligt min mening detta krav,⁴⁶ mot bakgrund av den huvudsakliga tjänsten som återförsäljaren utför till upplåtaren, det vill säga att säkerställa distributionen av dennes varor på ett sådant sätt att upplåtaren inte behöver skapa något eget distributionsnät inom det avtalade området eller att överlåta återförsäljningen till oberoende parter. Det ska noteras att en återförsäljare inom ramen för sitt privilegierade förhållande med upplåtaren av återförsäljningsrätten, tillhandahåller ett mervärde i förhållande till den verksamhet som endast består i återförsäljning, såvida återförsäljaren, allmänt sett, tillhandahåller en kontinuitet i leveranserna av upplåtarens varor med hjälp av lager, tillhandahåller service efter köp av hållbara varor, och/eller kan vidta säljfrämjande åtgärder för de aktuella varorna genom specialerbjudanden.⁴⁷

41 — Punkterna 29–33.

42 — Det är riktigt att generaladvokaten Trstenjak i punkt 59 i målet Wood Floor Solutions Andreas Domberger (ovan fotnot 7), tillämpade dessa kriterier på ett handelsagenturavtal men, eftersom denna fråga inte hänskjutits till domstolen för prövning, avstod domstolen från att pröva denna.

43 — I punkt 54 i sitt förslag till avgörande i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7), uttalade sig även generaladvokaten Trstenjak för en vid tolkning av detta begrepp.

44 — Se punkt 38 i detta förslag till avgörande.

45 — I punkt 31 i domen i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7) fann domstolen att ett avtal genom vilket en innehavare av en immateriell rättighet endast upplåter en rätt till motparten att mot vederlag nyttja den immateriella rättigheten inte är att anse som ett avtal om ”utförande av tjänster”. Innehavaren av den upplåtta rättigheten utför nämligen inte någon tjänst när denne medger att rättigheten nyttjas, utan åtar sig enbart att låta motparten fritt utnyttja rättigheten i fråga.

46 — Generaladvokaten Trstenjak hade föreslagit ett annat tillvägagångssätt då hon ansåg att utförandet av tjänster kräver att den som utför tjänsten utövar en ”viss verksamhet eller aktivitet”. Hon illustrerade detta argument *e contrario* genom en hänvisning till doktrinen som angav att ett ensamåterförsäljaravtal varken är att anse som ett avtal om försäljning eller ett avtal om utförande av tjänster (se punkt 57 och fotnot 56 i generaladvokatens förslag till avgörande i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7)).

47 — Enligt en teleologisk analys av distributionsavtal, såsom återförsäljaravtal, betonas att dessa ”syftar till att tillhandahålla en *tjänst* för att komma in och etablera sig på den lokala marknaden” (Sindres, D., ”De la qualification d’un contrat-cadre de distribution au regard des règles communautaires de compétence”, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, punkt 12 och där angiven doktrin).

55. Vad gäller det andra kriteriet avseende ”ersättning” som ska betalas ut för en sådan verksamhet, anser jag att detta inte kan förstås i den strikta bemärkelsen vederlag i pengar. Detta skulle nämligen innebära att det förnekades att det finns tjänster som tillhandahålls utan någon ekonomisk kompensation och i fråga om vilka det inte kan bestridas att de omfattas av begreppet ”utförande av tjänster” i den mening som avses i artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001.⁴⁸

56. Vad i synnerhet gäller återförsäljaravtal anser jag att den ekonomiska motprestationen som en återförsäljare får i utbyte mot de ovannämnda tjänsterna följer bland annat av den karaktäristiska fördel som upplåtaren tillhandahåller i form av territoriell exklusivitet, eller åtminstone en garanti att endast ett begränsat antal återförsäljare kommer ges möjlighet att återförsälja upplåtarens varor inom ett bestämt område. Vidare förser upplåtaren generellt återförsäljaren med en mer fördelaktig position än vanliga försäljare genom att erbjuda betalningslättnader och/eller överföring av kunskap genom utbildning. Ett sådant urval och sådana andra förmånsrätter har ett ekonomiskt värde för återförsäljaren, som kan föranleda denne att ingå en privilegierad förbindelse med upplåtaren och att engagera sig i försäljningen av dennes varor.

57. Ett återförsäljaravtal kan således enligt min mening kvalificeras som ett avtal om ”utförande av tjänster” vid tillämpningen av behörighetsregeln i artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001.

58. Detta synsätt finner stöd i bestämmelserna i Rom I-förordningen, som ska beaktas så långt som möjligt,⁴⁹ utan att domstolen för den delen måste göra detta systematiskt.⁵⁰ Det ska erinras om att ”distributionsavtal”, i vilka återförsäljaravtal ingår, enligt skäl 17 i Rom I-förordningen är att anse som ”tjänsteavtal” och ska ges samma tolkning vid tillämpningen av förordning nr 44/2001. Jag kan inte som kommissionen sträcka mig till att anse att gemenskapslagstiftaren därmed har avsett att alla distributionsavtal är att jämställa med tjänsteavtal. Även om det i detta skäl anges att distributionsavtal utgör tjänsteavtal, preciseras det i slutet att de utgör särskilda tjänsteavtal, vilka omfattas av särskilda regler som föreskrivs i artikel 4 i Rom I-förordningen.⁵¹ Jag anser emellertid att domstolen uttryckligen ska beakta lagstiftarens tillvägagångssätt i Rom I-förordningen och anta ett tolkningssystem som säkerställer att överensstämmelse uppnås mellan denna förordning och förordning nr 44/2001, på samma sätt som i domen i målet Koelzsch.⁵²

59. Det ankommer konkret på den nationella domstolen att undersöka huruvida det i tvisten i det nationella målet förekommer ett utbyte av förpliktelser som kan jämföras med ett utförande av tjänster, det vill säga som går utöver en enkel affärsförbindelse av varaktig art, för att bekräfta att det verkligen är bestämmelsen i artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001 som ska tillämpas i förevarande fall.

60. Ett varaktigt leveransförhållande mellan en tillverkare eller en grossist och en handlare är enligt min mening att likställa med ett vanligt köpeavtal, och omfattas därmed av den särskilda behörighetsregeln i artikel 5.1 b första strecksatsen i förordningen. Detta gäller även handelsförbindelsen de facto inkluderar en exklusivitet eller långsiktig stabilitet. Om den förmodade

48 — Detta är fallet avseende tjänster som tillhandahålls gratis (exempelvis en advokats *pro bono* arbete för en asylsökande). Det finns till och med visst stöd i doktrinen för uppfattningen att ersättningskravet inte utgör ett nödvändigt kriterium (se Magnus, U. och Mankowski, P., a.a., s. 155, samt de källor som det hänvisas till i fotnot 474 i detta verk).

49 — Lagstiftarens önskemål om sådan överensstämmelse anges i skäl 7 i Rom I-förordningen.

50 — Det noteras att domstolen i domen i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7), trots att generaladvokaten Trstenjak i sitt förslag till avgörande (punkterna 67–69) hade understrukit intresset av en enhetlig tolkning av förordning nr 44/2001 och Rom I-förordningen, inte tog med detta övervägande i domskälen.

51 — I artikel 4.1 föreskrivs nämligen olika lagvalsregler för tjänsteavtal (punkt b) och distributionsavtal (punkt f).

52 — I punkt 33 och följande punkter i dom av den 15 mars 2011 i mål C-29/10, Koelzsch (REU 2011, s. I-1595), fann domstolen att tolkningen av artikel 6.2 a i Romkonventionen av den 19 juni 1980 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, som Rom I-förordningen härrör från, ska göras utifrån tolkningen av kriterierna i artikel 5.1 i Brysselkonventionen, som förordning nr 44/2001 härrör från, då dessa kriterier anger reglerna för fastställande av domstols behörighet på samma områden och med användning av liknande begrepp.

köparen/återförsäljaren däremot har klara specifika avtalsförpliktelser⁵³ och dessa grundas på en ekonomisk motprestation från säljaren/upplåtaren,⁵⁴ är det möjligt att ett sådant återförsäljningsförhållande ska anses utgöra ett avtal om utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001.

61. Det ska erinras om att bevisbördan vid den nationella domstolen att dessa omständigheter, som är avgörande för att domstolen ska vara behörig, verkligen föreligger i målet ligger på den part som har åberopat att det är fråga om ett återförsäljaravtal, vilket innebär ett utförande av tjänster som skiljer sig från ett enkelt köpeavtal. En sådan kvalificering ska dessutom grundas på en konkret analys av avtalsförhållandet och inte på den definition som kan finnas i domstolens lag av detta slags avtal.

62. Om den bevisning som krävs vederbörligen läggs fram och det således styrks att förhållandet är att kvalificera som ett avtal om utförande av tjänster, kan den domstol vid vilken talan om ett återförsäljaravtal väckts grunda sin behörighet på anknytningen till den ort där tjänsterna har eller skulle ha utförts på grundval av nämnda artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001.

4. Artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är inte tillämplig

63. Med sin andra fråga, som av skäl som det redogjorts för ovan ska prövas efter den tredje frågan, vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida ett återförsäljaravtal, enligt vilket den ena avtalsparten köper varor av den andra avtalsparten i syfte att återförsälja dessa i en annan medlemsstat, omfattas av tillämpningsområdet för artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001.

64. Corman Collins och den belgiska regeringen har besvarat denna fråga jakande. De har härvid utgått från antagandet, vilket är dåligt underbyggt, att återförsäljaravtal varken utgör avtal om försäljning eller avtal om utförande av tjänster, eller åtminstone, enligt den belgiska regeringen, inte ”endast” omfattas av en av dessa båda kategorier avtal som avses i artikel 5.1 b i nämnda förordning. Denna uppfattning har fastställts i rättspraxis i vissa medlemsstater och finner visst stöd i doktrinen.⁵⁵

65. Flera argument har anförts till stöd för denna uppfattning. Ett argument är att endast en bokstavstolkning av begreppen kan leda till att behörighetsreglerna inom unionen blir enhetliga. Ett annat argument är att kvalificeringen inte får leda till ett alltför förenklat förfaringsätt, där det bortses från att ett återförsäljaravtal kan ta sig många olika former och hänsyn inte tas till de särdrag som ett sådant avtal kan ha i medlemsstaternas olika rättsordningar. Jag anser dock inte att dessa argument är övertygande. För det första kan de flesta typerna av kommersiella avtal anta olika former och det är svårt att göra en enhetlig kvalificering av begreppen. För det andra går det inte att göra en rent komparativ tolkning av begreppen i förordning nr 44/2001 för att avgöra vilka slags tvister som omfattas därav, eftersom domstolen vid upprepade tillfällen har slagit fast att dessa ska ges en autonom definition.

66. Jag anser tvärtom, av de skäl som angetts ovan, att ett återförsäljaravtal är att anse som ett avtal om utförande av tjänster i den mening som avses i artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001.

53 — Sådana skyldigheter som att föra lager, tillhandahålla service efter köpet eller att vidta marknadsföringsåtgärder.

54 — Denna motprestation kan bland annat bestå antingen i specialrabatter och/eller betalningslättnader beroende på resultatet av distributionen, eller ett stöd som ges för distribution eller marknadsföring.

55 — Se, bland annat, domar meddelade av Cour de cassation (Frankrike) den 23 januari 2007 (överklagande nr 05-12.166, *La semaine juridique* – éd. générale, kommentar av T. Azzi), den 5 mars 2008 (överklagande nr 06-21.949, *Receuil Dalloz*, 2008, s. 1729, kommentar av H. Kenfack) och den 9 juli 2008 (överklagande nr 07-17.295, *Rev. crit. D.I.P.*, 2008, s. 863, kommentar av D. Sindres), samt hänvisningarna i fotnot 4 i förevarande förslag till avgörande.

67. Det framgår av artikel 5.1 c i nämnda förordning att behörighetsregeln i punkt a i denna bestämmelse endast är avsedd att tillämpas alternativt om behörighetsreglerna i punkt b inte är tillämpliga. Mot denna bakgrund anser jag att det inte är nödvändigt att ta vidare ställning till tillämpningen av den första av dessa båda behörighetsregler i förevarande mål.

68. Vissa upplysningar om tolkningen av artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 kommer emellertid att ges inom ramen för svaret på den fjärde tolkningsfrågan som, även om frågan inte uttryckligen avser denna bestämmelse, i realiteten avser tolkningen av denna.

69. Vad gäller den andra och den tredje tolkningsfrågan föreslår jag således att domstolen ska besvara dessa så att, vilken domstol som är behörig att pröva en talan som grundas på ett gränsöverskridande återförsäljaravtal, vilket innebär särskilda avtalsförpliktelser avseende återförsäljarens distribution av de varor som upplåtaren säljer, ska avgöras med tillämpning av artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001, eftersom ett sådant slags avtal är att anse som ett avtal om utförande av tjänster i den mening som avses i nämnda bestämmelse.

C – Identifiering av den förpliktelse som talan avser i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 (fjärde frågan)

70. Den fjärde tolkningsfrågan har följande lydelse:

”Om svaret på de två föregående frågorna är nekande, åvilar då den omtvistade förpliktelsen vid uppsägning av ett återförsäljaravtal säljaren/upplåtaren av försäljningsrätten, eller köparen/återförsäljaren?”

71. Denna formulering är inte helt klar mot bakgrund av de bestämmelser vars tolkning efterfrågas.⁵⁶ Oaktat denna oklarhet anser jag att domstolen kan ge ett relevant svar på den fjärde frågan, med hänsyn till dess explicita motivering i hänskjutandebeslutet. Den hänskjutande domstolen har nämligen angett att ”endast om återförsäljaravtalet inte anses utgöra ett avtal om försäljning av varor eller ett avtal om tillhandahållande av tjänster, ska det avgöras vilken omtvistad förpliktelse som i förevarande mål ska ligga till grund för begäran om förhandsavgörande”.⁵⁷ Det framgår av detta resonemang att frågan innehåller en felskrivning och att den hänskjutande domstolen i själva verket avsett det fallet att varken artikel 5.1 b första eller andra strecksatsen i förordning nr 44/2001 ska tillämpas, och inte det fallet att varken artikel 5.1 a eller 5.1 b i förordningen ska tillämpas.⁵⁸

72. Eftersom domstolen förfogar över tillräckliga uppgifter kan frågan omformuleras,⁵⁹ så att den hänskjutande domstolen, för det fall att det nationella målet – till skillnad från vad jag föreslår – inte skulle omfattas av artikel 5.1 b i förordning nr 44/2001, vill få klarhet i huruvida ”den förpliktelse som talan avser” i den mening som avses i artikel 5.1 a, är en förpliktelse som åvilar säljaren/upplåtaren av försäljningsrätten eller köparen/återförsäljaren.

73. Corman-Collins har härvid hävdatt att, eftersom upplåtarens förpliktelse är att tillåta återförsäljaren att utöva sin exklusiva försäljningsrätt inom ett bestämt område, ska talan om ersättning väckas vid domstol som har sitt säte inom denna domkrets.⁶⁰

56 — La Maison du Whisky anser till och med att det är omöjligt att besvara frågan såsom den ställts av den anledningen att den grundas på ett antal förväxlingar.

57 — Se det sista skälet i hänskjutandebeslutet.

58 — Med beaktande av att den första och den andra strecksatsen i denna bestämmelse avser ”försäljning av varor” respektive ”utförande av tjänster”.

59 — Enligt förfarandet för samarbete som inrättats genom artikel 267 FEUF kan domstolen omformulera en fråga för att ge den nationella domstolen ett användbart svar, så att den kan avgöra det mål som är anhängigt vid den (se, bland annat, dom av den 14 oktober 2010 i mål C-243/09, Fuß, REU 2010, s. I-9849, punkt 39).

60 — Den belgiska regeringen har uttryckt samma uppfattning inom ramen för sitt svar på den andra tolkningsfrågan.

74. Liksom kommissionen anser jag att svaret på denna fråga ska sökas i domstolens rättspraxis avseende tolkningen av artikel 5.1 första meningen i Brysselkonventionen. Det ska nämligen erinras om att ordalydelsen i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är identisk med lydelsen i artikel 5.1 första meningen i Brysselkonventionen. Det har vidare tidigare slagits fast att den förstnämnda bestämmelsen därför ska anses ha samma räckvidd som den sistnämnda.⁶¹

75. Det framgår av domstolens rikliga rättspraxis avseende artikel 5.1 i Brysselkonventionen, som följaktligen allttjämt ska beaktas, trots de svårigheter vid genomförandet härvid som har uppmärksamrats,⁶² en rad kriterier för att fastställa vilken domstol som är behörig i mål som avser avtal. Dessa är relevanta bland annat när det gäller vilken förpliktelse som ska beaktas i detta syfte och vid fastställandet av uppfyllelseorten.

76. En av dessa principer som följer av rättspraxis är att begreppet ”förpliktelse som talan avser” i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, motsvarar den förpliktelse som följer av det aktuella avtalet,⁶³ och vars bristande uppfyllelse utgör grunden för att väcka talan.⁶⁴ Domstolen har i synnerhet redan slagit fast att om en återförsäljare kräver skadestånd eller yrkar att avtalet ska hävas på grund av motpartens avtalsbrott, avser nämnda begrepp upplåtarens förpliktelse som svarar mot den avtalsrättighet som åberopas som grund för återförsäljarens talan.⁶⁵ Det ankommer på den nationella domstolen vid vilken tvisten är anhängig, och inte på EU-domstolen, att fastställa den exakta omfattningen av denna förpliktelse.

77. Vidare gäller att även om frågan som sådan inte har ställts av den hänskjutande domstolen är det, för att ge domstolen en så fullständig förklaring som möjligt, enligt min mening nödvändigt att erinra om att fastställandet av uppfyllelseorten för förpliktelsen varit föremål för flera domar från domstolen. Därav följer att den ort där förpliktelsen ”har uppfyllts eller ska uppfyllas”, i den mening som avses i artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001, ska fastställas enligt den lag som är tillämplig på förpliktelsen enligt gällande lagvalsregler i den medlemsstat i vilken talan har väckts.⁶⁶

78. Slutligen har domstolen, i likhet med vad kommissionen har understrukt, preciserat att om kärandens talan grundar sig på flera, och inte bara en, förpliktelser som följer av samma avtal och uppfyllelseorten för dessa inte är densamma för samtliga enligt gällande lag, måste den nationella domstolen då den avgör sin egen behörighet följa principen enligt vilken en underordnad förpliktelse följer huvudförpliktelsen.⁶⁷ För det fall att förpliktelserna är likvärdiga, i den mån ingen av dem kan anses utgöra huvudförpliktelse i förhållande till de andra, har domstolen slagit fast att den domstol vid

61 — Domen i målet Falco Privatstiftung och Rabitsch (ovan fotnot 7), punkterna 48–57 samt där angiven rättspraxis, samt domen av den 14 mars 2013 i målet Česká spořitelna (ovan fotnot 15), punkterna 43 och 44.

62 — Professor Pocar erinrade i sin ovan nämnda rapport till Lugano II-konventionen (punkt 44 och följande punkter), om de olika sätt som – utan framgång – föreslagits för att åtgärda detta. Det ska påpekas att artikel 7.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, s. 1), som innebär en omarbetning av förordning nr 44/2001, inte innebär slutet på den komplicerade mekanism som följer av nämnda rättspraxis.

63 — Enligt min mening kan förpliktelsen i fråga följa antingen av avtalet eller av de verkningar som detta har enligt gällande lag. Se s. 1518 i generaladvokaten Reischls förslag till avgörande i målet De Bloos (ovan fotnot 22), där det anges att ”det är den huvudförpliktelse som åvilar [upplåtaren] som utgör föremålet för talan, även om följderna av åsidosättandet av denna förpliktelse ska avgöras enligt lag”.

64 — Se, bland annat, domen i målet De Bloos (ovan fotnot 22), punkterna 9–14, dom av den 29 juni 1994 i mål C-288/92, Custom Made Commercial (REG 1994, s. I-2913; svensk specialutgåva, volym 15, s. I-261), punkt 23, samt domen i målet Česká spořitelna (ovan fotnot 15), punkt 54 och där angiven rättspraxis.

65 — Domen i målet De Bloos (ovan fotnot 22), punkterna 14 och 15. Det ska påpekas att domstolen också i det målet hade att uttala sig till följd av en begäran om förhandsavgörande av en belgisk domstol inom ramen för en tvist avseende ett ensamåterförsäljaravtal.

66 — Domen i målet Custom Made Commercial (ovan fotnot 64), punkt 26, av den 5 oktober 1999 i mål C-420/97, Leathertext (REG 1999, s. I-6747), punkt 33, samt i målet Česká spořitelna (ovan fotnot 15), punkt 54 och där angiven rättspraxis.

67 — I punkt 19 i dom av den 15 januari 1987 i målet 266/85, Shenavai (REG 1987, s. 239; svensk specialutgåva, volym 9, s. 1), punkt 19, tillade domstolen att ”[m]ed andra ord skulle det när det handlar om flera förpliktelser vara den huvudsakliga förpliktelsen som var avgörande för behörigheten”.

vilken talan väckts endast är behörig att pröva den del av målet som avser förpliktelser vars uppfyllelseort befinner sig inom landet, och inte de som avser förpliktelser som ska uppfyllas i en annan medlemsstat.⁶⁸ Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra huruvida detta är fallet i målet som är anhängigt vid den.

79. För det fall att domstolen finner att artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 utgör tillämplig behörighetsregel i ett sådant mål som vid den nationella domstolen, ska den fjärde omformulerade tolkningsfrågan således besvaras så, att ”den förpliktelse som talan avser” i den mening som avses i nämnda bestämmelse, är den förpliktelse för upplåtaren av återförsäljningsrätten som följer av avtalet och vars bristande uppfyllelse utgör grund för återförsäljarens talan.

V – Förslag till avgörande

80. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen besvarar de tolkningsfrågor som ställts av Tribunal de Commerce de Verviers på följande sätt:

- 1) Artikel 2 i rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, jämförd med artiklarna 3, 4 och 5.1 i denna förordning, ska tolkas så, att den utgör hinder för att nationella behörighetsregler som de i artikel 4.1 i den belgiska lagen av den 27 juli 1961 om ensidigt uppsägande av ensamåterförsäljaravtal som ingåtts på obestämd tid, i dess lydelse enligt lag av den 13 april 1971 om ensidigt uppsägande av ensamåterförsäljaravtal, enligt vilken belgisk domstol är behörig när en återförsäljare med hemvist i Belgien väcker talan mot upplåtaren av återförsäljningsrätten med anledning av att återförsäljaravtalet som gäller i hela eller delar av denna stat har sagts upp, tillämpas mot en svarande med hemvist i en annan medlemsstat.
- 2) Artikel 5.1 b andra strecksatsen i förordning nr 44/2001 avseende behörighet i avtalstvister om utförande av tjänster är tillämplig för att fastställa vilken domstol som är behörig att pröva en talan som väckts av en kändare med hemvist i en medlemsstat mot en svarande med hemvist i en annan medlemsstat och som grundas på förpliktelser som hänför sig till ett återförsäljaravtal. Detta kräver dock att avtalet mellan parterna faktiskt innebär specifika avtalsförpliktelser avseende återförsäljarens distribution av de varor som upplåtaren säljer.
- 3) För det fall att artikel 5.1 a i förordning nr 44/2001 är tillämplig på sådana omständigheter som i det nationella målet, i vilket en köpare/återförsäljare väcker talan mot säljaren/upplåtaren av försäljningsrätten med anledning av uppsägningen av deras avtalsförbindelse, ska säljaren/upplåtarens förpliktelse som följer av avtalet i fråga och vars bristande uppfyllelse utgör grund för kärandens talan anses utgöra den förpliktelse som talan avser i den mening som avses i nämnda bestämmelse.

68 — Domen i målet *Leathertex* (ovan fotnot 66), punkterna 39–42. I det målet som avsåg ett handelsagenturavtal ansåg den belgiska domstolen, med tillämpning av EU-domstolens rättspraxis, att förpliktelsen att betala ersättning för uppsägning av avtalet skulle uppfyllas i Belgien, medan förpliktelsen att betala provision skulle uppfyllas i Italien.